

Seksuele weerbaarheid en voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag

**Inventarisatie van methoden gericht op moeilijk lerende jongeren en jongeren
met een licht verstandelijke beperking**

2013

Inventarisatie in het kader van het project VIMP4Youth (www.movisie.nl/vimp4youth), uitgevoerd door Anne van de Vinne en Nicole Doornink (Movisie) op verzoek van de VIMP4Youth deelnemers.

Inleiding

Welke methoden voor het bevorderen van seksuele weerbaarheid en de preventie van seksueel geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn er in Nederland die specifiek gericht zijn op laagopgeleide jongeren en jongeren met een licht verstandelijke beperking in de leeftijd van 12 t/m 16 jaar? Dat is de vraag die centraal staat in deze inventarisatie, die is uitgevoerd in het kader van het project VIMP4Youth (www.movisie.nl/vimp4youth).

De professionals die betrokken zijn bij het project vroegen om een overzicht. Zodat zij, onder andere mede op basis hiervan, een keuze kunnen maken voor een methode die aansluit op hun doelgroep. Met 'laagopgeleide jongeren' bedoelen wij in deze inventarisatie: jongeren die een opleiding volgen of hebben afgerond op ten hoogste vmbo-niveau.

Beperkingen van deze inventarisatie:

De doelgroep van methoden is soms breder of smaller dan de doelgroep die in de centrale vraagstelling staat. Soms wijken de leeftijdscategorieën af of is de methode bijvoorbeeld toe te passen bij meer opleidingsniveaus. Het is niet altijd duidelijk of methoden landelijk ingezet worden of alleen regionaal.

Het advies is om voor meer informatie, over de toepasbaarheid voor de eigen situatie, contact op te nemen met de ontwikkelaar of uitgever van de methode.

Er zijn daarnaast ongetwijfeld meer relevante methoden die niet in deze inventarisatie zijn opgenomen. In verband met de beperkte tijd is ervoor gekozen slechts een aantal bronnen te raadplegen. Tips voor aanvullende methoden zijn van harte welkom via n.doornink@movisie.nl

Gebruikte bronnen:

- Diverse websites van organisaties en kennisinstituten: zie de bronvermeldingen in dit document.
- Schakenraad, W., & Janssens, K. (2008). *Seksualiteit en grenzen: Wat maakt jongeren met een lichte verstandelijke beperking kwetsbaar, wat maakt hen weerbaar?* Utrecht: Movisie.
- Schakenraad, W., & Van Beek, I. (2009). *Seksueel geweld: Verkenning van methoden op het gebied van preventie en hulpverlening*. Utrecht: Movisie.
- Schakenraad, W., Brants, L., & Serkei, B. (2010). *Deelverkenning Daderhulpverlening: Preventie en hulpverlening / aanpak bij daders van seksueel geweld*. Utrecht: Movisie (ongepubliceerd).
- Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012). *Interventies voor preventie, signalering en behandeling van seksueel geweld bij mensen met een beperking: inventarisatie van aanbod en kwaliteit*. Utrecht: Rutgers WPF.

De inventarisatie is in 2013 uitgevoerd door Anne van de Vinne en Nicole Doornink in het kader van het project VIMP4Youth (www.movisie.nl/vimp4youth) en op verzoek van TNO, Kikid, Centrum 16•22 en Movisie.

De meeste informatie in dit stuk is letterlijk overgenomen uit de genoemde bronnen. Movisie pretendeert dan ook geen auteur te zijn van de informatie in dit document. Het is een verkennende inventarisatie, bedoeld als hulpmiddel voor organisaties om een overzicht te krijgen van beschikbare methoden. Wij wijzen dan ook nadrukkelijk op de genoemde bronnen in het stuk.

Inhoud

Inleiding	1
1 Overzicht interventies gericht op laagopgeleide jongeren en jongeren met een licht verstandelijke beperking	3
Benzies en Batchies	3
Project Jongens	3
Be A Man!	4
Loveland	5
Loving me, loving you	5
Respect Limits	6
Handboek Ambulante plegerbehandeling jongeren met een licht verstandelijke beperking	7
Beware of loverboys	7
Vrienden en vrijers.....	8
Kriebels in je buik	8
Seks@relaties.com.....	9
Verliefd en zo.....	9
Deurtje open, Deurtje dicht.....	10
PrOmotie: seksuele vorming	10
Je Lijf, Je Lief!.....	11
Lang leve de liefde 4	11
The Emotion Game	12
Van Top tot Teen.....	12
Hallo IK. Wie ben ik, Wat wil ik, en Wat kan ik. Seksuele beleving bij gehandicapten.	13
NEE = NEE	13
Loverboys	14
;-)Cybrrr!!!	14
Girls' talk.....	14
Seksuele voorlichting.....	15
Gevaarlijke Liefde.....	16
Meidenpraat.....	16
Equip.....	17
SuperWoman.....	17
Close.....	17
Marietje Kessels Project	18
Girls' Choice	18
Boys R Us.....	19
Love Limits.....	19
Let's talk.....	20
Vlaggensysteem	20
2 Tabel	22

1 Overzicht interventies gericht op laagopgeleide jongeren en jongeren met een licht verstandelijke beperking

Bronnen: www.kikid.nl en een beschrijving van *Benzies en Batchies* zoals aangeleverd door de ontwikkelaar t.b.v het. project *VIMP4Youth*

Naam methode	Benzies en Batchies
Doelgroep	Jongeren in de eerste, tweede en derde klas van het voortgezet onderwijs
Leeftijd	Niet vermeld
Opleidingsniveau	Eerste, tweede en derde klas van het voortgezet onderwijs (waaronder vmbo)
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs
Ontwikkelaar	Kikid www.kikid.nl
Link naar meer informatie over het project	Klik hier

Korte omschrijving

Benzies and Batchies is een theaterstuk over de invloeden van de muziek en beeldcultuur waarin seks een consumptieartikel is geworden. Het stuk is samen met jongeren ontwikkeld onder begeleiding van professionals. Het stuk wordt gespeeld op scholen en de jonge acteurs treden na de voorstelling op als peer-educators en gaan met de jeugdige toeschouwers in discussie over de onderwerpen uit de voorstelling. De methode legt de focus op de mate van wederzijdse toestemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid en zelfrespect in seksueel gedrag.

Doel

Als hoofddoel heeft *Benzies en Batchies*: een bijdrage leveren aan het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag onder jongeren. De methode peer-education (leeftijdgenotenonderwijs) biedt een grote mate van veiligheid en herkenning. Doordat deelnemers zich kunnen identificeren met de peer-educators ontstaat op natuurlijke wijze een uitnodigende en open sfeer. In deze methode wordt bovendien gebruik gemaakt van theater, waardoor zwaardere thema's concreet en bespreekbaar worden gemaakt. *Benzies en Batchies* richt zich op het voorkomen van zowel plegerschap (vertonen) als van slachtofferschap (ondervinden/meemaken), onder meisjes en jongens.

Bron: beschrijving van *Project Jongens* zoals aangeleverd door de ontwikkelaar t.b.v. het project *VIMP4Youth*

Naam methode	Project Jongens
Doelgroep	Jongens uit de tweede klas van het Voortgezet (Speciaal) Onderwijs. We hebben het project ontwikkeld voor het praktijkonderwijs en het VMBO. Wat niet wil zeggen dat het niet bruikbaar is voor andere onderwijsvormen. Tevens kan het gebruikt worden in bijvoorbeeld het jongerenwerk.
Leeftijd	Niet vermeld
Opleidingsniveau	Praktijkonderwijs, VMBO, eventueel ook andere onderwijsvormen

Naam methode	Project Jongens
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Jongens
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs, jongerenwerk
Ontwikkelaar	Centrum 16•22 www.centrum1622.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Centrum 16•22 heeft dit project ontwikkeld omdat er vanuit het onderwijs vraag was naar lessen die gericht zijn op grensoverschrijdend gedrag van jongens en omdat jongens een vaak vergeten doelgroep zijn bij seksuele relationele vorming

Doel

Seksueel grensoverschrijdend gedrag jegens vrouwen/meisjes voorkomen. Met dit project wil Centrum 16 22 bereiken dat jongens zelf de normen stellen aan normaal seksueel gedrag en de kans krijgen hun vragen over seksualiteit beantwoord te krijgen door de groep en de begeleider. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om seksueel gedrag als probleem neer te zetten of normen op te leggen.

Bron: www.movisie.nl en een beschrijving van Be a Man! zoals aangeleverd door de ontwikkelaar t.b.v. het project VIMP4Youth

Naam methode	Be A Man!
Doelgroep	Laagopgeleide jongens van Marokkaanse of Turkse afkomst, in de leeftijd van 12 t/m 16 jaar.
Leeftijd	12 t/m 16 jaar
Opleidingsniveau	Laagopgeleid
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Jongens
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Jongerenwerk, migrantenorganisaties en anders (zie 'omschrijving').
Ontwikkelaar	Movisie www.movisie.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Hoe vergroot je de seksuele weerbaarheid van laagopgeleide jongens met een Marokkaanse of Turkse achtergrond van 12 t/m 16 jaar? Met de methode wordt jongens geleerd wanneer seksueel gedrag oké is en wanneer het grensoverschrijdend is. De methode is specifiek voor deze doelgroep ontwikkeld en houdt rekening hun achtergrond. Bij 'Be A Man!' worden peer educators opgeleid om voorlichting te geven bij migranten- en jongerenwerkorganisaties. Setting: Organisaties die werken met jongens uit de doelgroep en organisaties die gericht zijn op het bevorderen van hun welzijn en/of het voorkomen van probleemgedrag. Ook kan het gaan om Marokkaanse en Turkse zelforganisaties en islamitische organisaties die een zelfde doelstelling hanteren. De methode 'Be A Man!' past minder goed bij organisaties die enkel gericht zijn op het vergroten van religieus of cultureel bewustzijn.

Doel

'Be A Man!' heeft als doel de seksuele gezondheid van jongeren te bevorderen door een bijdrage te leveren aan het voorkómen van seksueel grensoverschrijdend gedrag onder jongeren. Dit is het hoofddoel van 'Be A Man!'. Om een bijdrage te leveren aan dit hoofddoel richt het zich op het vergroten van de seksuele weerbaarheid van een specifieke doelgroep, namelijk: 12- t/m 16-jarige laagopgeleide jongens met een Marokkaanse of Turkse – al dan niet islamitische – achtergrond. De methode richt zich op het voorkómen van zowel plegerschap (vertonen) als slachtofferschap (ondervinden): voorkómen dat jongens over de grens gaan bij een ander, maar ook voorkómen dat zij hun eigen grenzen overschrijden en hun eigen grenzen worden overschreden.

Bron: www.tgplaybak.nl

Naam methode	Loveland
Doelgroep	Jongeren vanaf 13 jaar in het speciaal onderwijs cluster 4, praktijkonderwijs, vmbo, havo, vwo en roc.
Leeftijd	Vanaf 13 jaar
Opleidingsniveau	Speciaal onderwijs (cluster 4), praktijkonderwijs, vmbo, havo, vwo, roc
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs en anders: theaters
Ontwikkelaar	Theatergroep Playback www.tgplayback.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Het interactief theaterstuk gaat over zes jongeren die elkaar tijdens hun vakantie op een camping ontmoeten. Loveland zoomt in op de persoonlijke ervaringen van jongeren met seksualiteit. Onderwerpen die aan bod komen zijn: grenzen aangeven, lust en liefde, de invloed van porno en de druk van buitenaf op het vormen van je seksuele identiteit.

Doel

Dialogo op gang brengen en jongeren van alle onderwijsniveaus van het voortgezet onderwijs aanzetten tot nadenken over zichzelf en de wereld om hen heen.

Bron: www.lovingmelovingyou.nl en *interventiedatabase loket gezond leven* (zie 'klik hier')

Naam methode	Loving me, loving you
Doelgroep	Leerlingen uit de 2e en 3e klas van het vmbo
Leeftijd	-
Opleidingsniveau	vmbo
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs
Ontwikkelaar	GGD Rotterdam Rijnmond. www.ggdrotterdamrijnmond.nl
Link naar meer informatie	Klik hier (website Loving me, loving you) En hier (interventiedatabase loket gezond leven)

Omschrijving

Loving me, loving you is een project voor leerlingen uit de 2e en 3e klas van het vmbo, over verkering, liefde en hoe je het leuk kunt houden. Door vroegtijdig signaleren van relationeel geweld te herkennen en serieus te nemen kan geweld in relaties worden voorkomen.

Het complete programma van Loving me, loving you bestaat uit interactief theater en een workshop, preventielessen voor leerlingen met een docentenhandleiding en een draaiboek voor een ouderavond over het thema geweld in relaties. Docenten kunnen bovendien desgewenst een training volgen om met het programma te werken

Doel

Leerlingen beschikken over basale informatie over (het ontstaan van) relatiegeweld en het voorkomen ervan- leerlingen kunnen praten over verliefdheid en (hun eigen) relaties - leerlingen kunnen de kwaliteit van relaties in de klas (en onderling) bespreken)- leerlingen herkennen signalen van een (beginnend) gewelddadige relatie - leerlingen weten dat er alternatieven zijn voor gewelddadig gedrag in relaties.

Bron: www.nji.nl (databank Effectieve Jeugdinterventies)

Naam methode	Respect Limits
Doelgroep	Jongens die een zedendelict hebben gepleegd of een ander type delict waarbij seksueel grensoverschrijdend gedrag een belangrijke rol heeft gespeeld. De jongen is tussen de 12 en 18 jaar en/of de verdachte zal volgens het jeugdstrafrecht berecht worden. De jongen is niet eerder veroordeeld vanwege een zedendelict. Als de jongen wel eerder is veroordeeld, heeft hij niet eerder een interventie of behandeling doorlopen gericht op het zedenaspect. De training is bedoeld voor jongens zonder psychische stoornis.
Leeftijd	12-18 jaar
Opleidingsniveau	IQ vanaf 80 of met een ondergrens vmbo basisberoeps-/kaderberoepsgericht
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Jongens
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Anders: ambulante setting
Ontwikkelaar	Rutgers WPF www.rutgerswfp.nl
Link naar meer informatie	Klik hier (website Rutgers WPF) En hier (databank Effectieve Jeugdinterventies)

Omschrijving

Respect limits is een justitiële gedragsinterventie voor jongens die seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond. Het is een individuele training gericht op het leren herkennen en respecteren van seksuele grenzen. Ouders worden bij de training betrokken. Zij leren hun zoon te steunen bij de gedragsverandering en beter toezicht te houden.

Doel

Respect Limits heeft tot doel herhaling van seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen en seksueel gezond gedrag te bevorderen

Bron: www.tjallingahiem.nl

Naam methode	Handboek Ambulante plegerbehandeling jongeren met een licht verstandelijke beperking
Doelgroep	Jongeren met een licht verstandelijke beperking die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen
Leeftijd	Niet aangegeven
Opleidingsniveau	Niet bekend
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Anders: ambulante plegerhulpverlening
Ontwikkelaar	Tjallinga Hiem www.tjallingahiem.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Jongeren met een licht verstandelijke beperking blijken zeer kwetsbaar voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het aandeel van deze groep in seksuele misdrijven is bijvoorbeeld groter dan je op basis van hun aantal mag verwachten. Een team van ervaren psychologen, therapeuten en een netwerkcoach heeft, gesteund door experts, alle stappen en processen van de ambulante plegerbehandeling vastgelegd in een Handboek. Zowel vanuit de eigen ervaringen als vanuit de nationale en internationale vakliteratuur is beschreven op welke wijze diagnostiek, begeleiding en behandeling vanuit ecologisch perspectief kan worden geoptimaliseerd.

Doel:

Het kunnen leveren van deze specifieke zorg op maat.

Bron: www.totheildesvolks.nl/scharlaken-koord/home.html en docentensite *Beware of Loverboys* (zie de link in de tabel)

Naam methode	Beware of loverboys
Doelgroep	Meiden in de leeftijd van 13 – 18 jaar in het regulier en/of speciaal onderwijs op verschillende niveaus (bijvoorbeeld VSO, VMBO, MBO, ROC)
Leeftijd	13 – 18 jaar
Opleidingsniveau	VSO, VMBO, MBO
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Meisjes
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs (regulier of speciaal onderwijs) Anders (o.a. buurthuizen, instellingen, internaten)
Ontwikkelaar	Scharlaken Koord

Naam methode	Beware of loverboys
Link naar meer informatie	Klik hier (docentensite) Of hier (databank Loket Gezond Leven)

Omschrijving

Beware of Loverboys is een preventieproject in de vorm van een lessenserie. In deze lessen komt de loverboy problematiek aan de orde: Welke jongens doen dit? Waarom? Kun je ze herkennen? Hoe leggen ze contact? Welke meisjes kiezen ze uit? Hoe gaan ze te werk? In de vervolglussen wordt stilgestaan bij gezonde en ongezonde relaties ('wat wil ik eigenlijk en wat niet en waarom...?'), grenzen en wensen op het gebied van relaties en seksualiteit ('durf ik nee te zeggen...?') en ondervinden leerlingen via rollenspellen hoe het is om grenzen te voelen en aan te geven. In elke les wordt gebruik gemaakt van beeldmateriaal, verschillende werkvormen en interactie. Naast lessen worden er lezingen, workshops en train de trainers gegeven aan o.a. docenten, ouders, hulpverleners en intermediairs.

Doel

Bewustwording rondom loverboyproblematiek, het gebruik van internet en social media en het vormen van een eigen mening rondom seksualiteit en grenzen binnen relaties.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Vrienden en vrijers
Doelgroep	Mensen met een licht verstandelijke beperking
Leeftijd	13-25 jaar (en 26 – 55 jaar) * ¹
Opleidingsniveau	Licht verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs, anders
Ontwikkelaar	Bureau Edubooks & Training
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Spelmethode die het makkelijker maakt om met o.a. leerlingen, cliënten en cursisten met een licht verstandelijke beperking te praten over de thema's het lichaam, vriendschap, partners, seksualiteit en weerbaarheid. Edubooks biedt een training aan om het materiaal te gebruiken.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Kriebels in je buik
Doelgroep	Mensen met een lichte verstandelijke beperking
Leeftijd	13-25 jaar (en ouder)
Opleidingsniveau	Licht verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden

¹ Betekenis *: Goeme, Van de Walle & Van Berlo (2012) hanteren in hun document vaste leeftijdscategorieën. Vraag zo nodig bij de ontwikkelaar na of de methode voor specifieke leeftijden is bedoeld.

Naam methode	Kriebels in je buik
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs ((ZMLK)scholen) Anders (zorgsector)
Ontwikkelaar	Theater A la Carte www.theateralacarte.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Een voorstelling over seksualiteit en intimiteit voor mensen met een lichte verstandelijke beperking. Onderwerpen die in de voorstelling aan bod komen zijn onder andere vriendschap, verliefdheid, relaties, seks, genieten van je eigen lijf en grenzen stellen.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Seks@relaties.kom
Doelgroep	Mensen met een verstandelijke beperking
Leeftijd	13-25 jaar (en 26 – 55 jaar)*
Opleidingsniveau	Verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs Anders (zorg- en welzijnssector, ouders en anderen)
Ontwikkelaar	Uitgeverij Epo www.expo.be
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Seks@relaties.kom! geeft een aanzet tot nadenken over seksualiteit en relaties van mensen met een verstandelijke beperking. Het pakket bestaat uit een werkboek met theoretische achtergronden en methodieken en een materialen map. Veel aandacht is besteed aan het uitgebreid ondersteunend visueel materiaal. Om met het pakket te werken, wordt een train-de-trainer programma aangeboden.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Verliefd en zo
Doelgroep	Jongeren met een IQ van 70 – 90, mogelijk ook voor jongeren met een IQ van 50 - 70
Leeftijd	5-25 jaar *
Opleidingsniveau	Zwakbegaafd, lichte verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Anders (thuissituatie is uitgangspunt, zorgsector)
Ontwikkelaar	Helpende handen www.helpendehanden.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Pakket waarin de seksuele ontwikkeling van mensen met een lichte verstandelijke beperking wordt behandeld, met daarbij nadruk op de speciale aanpak die is vereist. Het pakket bestaat uit een vertelboek, waarin een verhaal wordt verteld over seksuele ontwikkeling, en wat er gebeurt als je tegen je zin in aangeraakt of aangerand wordt. In een bijgesloten werkboekje zijn verwerkingsvragen opgenomen. Het handboek voor de ouders geeft voorlichting en informatie over seksuele ontwikkeling voor kinderen met een beperking. De Bijbel is het uitgangspunt geweest voor de gegeven adviezen en de ethische dilemma's.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Deurtje open, Deurtje dicht
Doelgroep	Mensen met een lichte tot matige verstandelijke beperking
Leeftijd	13-25 jaar (en 26-55 jaar) *
Opleidingsniveau	Lichte tot matige verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Anders (zorgsector; mogelijkheden voor speciaal onderwijs worden onderzocht; te gebruiken door ouders)
Ontwikkelaar	Stichting Philadelphia Zorg www.philadelphia.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Met behulp van dit lespakket kan gewerkt worden aan sociale weerbaarheid en relatievorming. Het lespakket heeft als doel mensen met lichte tot matige verstandelijke beperking zich bewuster van zichzelf te maken, en hen sociaal weerbaarder te maken. Er is veel aandacht voor fysieke- en verwerkingsoefeningen en voor het leerproces er omheen. Door de stapsgewijze aanpak kunnen ook mensen met een zwaardere handicap er profijt van hebben. Bij het lespakket is een train de trainersprogramma voor begeleiders/trainers ontwikkeld.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	PrOmotie: seksuele vorming
Doelgroep	Jongeren met een (lichte) verstandelijke beperking
Leeftijd	13-25 jaar *
Opleidingsniveau	Praktijkonderwijs
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs (praktijkonderwijs)
Ontwikkelaar	Uitgeverij Edu'Actief www.edu-actief.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Pakket om een positieve houding ten aanzien van seksualiteit te stimuleren, het ontwikkelen van een positief zelfbeeld en een gevoel van eigenwaarde, het ontdekken van de eigen normen, waarden en wensen op het gebied van seksualiteit en het respectvol omgaan met anderen. Hierbij is ook aandacht voor maatschappelijke en culturele normen en waarden.

Bron: www.seksueelgeweld.info

Naam methode	Je Lijf, Je Lief!
Doelgroep	Leerlingen uit het praktijkonderwijs
Leeftijd	- (Eerste en tweedejaars leerlingen)
Opleidingsniveau	Praktijkonderwijs
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Praktijkonderwijs
Ontwikkelaar	GGD Amsterdam en Movisie
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

De doelstelling van het lesprogramma is het ondersteunen van jongeren om de eigen grenzen en die van de ander op het gebied van seksualiteit beter te herkennen en te respecteren. Het programma wil jongens en meiden vaardigheden aanreiken om beter te communiceren over grenzen en seksualiteit, om grenzen te herkennen bij zichzelf en anderen en daarmee om te gaan.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Lang leve de liefde 4
Doelgroep	Leerlingen van het praktijkonderwijs
Leeftijd	13-25 jaar *
Opleidingsniveau	Praktijkonderwijs
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs (praktijkonderwijs, vmbo o.a.)
Ontwikkelaar	Soa Aids Nederland www.soa.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

„Lang leve de liefde’ is een lespakket over veilig vrijen, relaties en seksualiteit. In het lespakket komen naast kennisoverdracht over veilig vrijen en onveilig seksueel gedrag, tevens het stimuleren van positieve verantwoordelijke houding ten aanzien van seksualiteit, de leuke kanten van verliefdheid en seks en gevoelens van kwetsbaarheid en onzekerheid aan de orde. Lang leve de Liefde voor het praktijkonderwijs maakt deel uit van het vernieuwde lespakket Lang Leve de Liefde. Het magazine is voor wat betreft taalgebruik en werkvormen speciaal aangepast en uitgetest voor leerlingen in het praktijkonderwijs.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	The Emotion Game
Doelgroep	Jongeren met een verstandelijke beperking
Leeftijd	5-25 jaar *
Opleidingsniveau	Verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs (speciaal onderwijs)
Ontwikkelaar	Edu Desk www.edu-desk.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Met het spel „The Emotion Game“ is het mogelijk om spelenderwijs in te gaan op gevoelens en emoties van kinderen en jongeren met verstandelijke beperkingen. Dit spel is een goede aanleiding om verder te praten over wat kinderen bezig kan houden en spelenderwijs te leren erover te praten. Hierdoor leren begeleiders de kinderen beter kennen maar vooral leert het kind zichzelf beter kennen en het leert over gevoelens te praten. Door middel van vraagkaartjes wordt nadruk gelegd op gevoelens in allerlei dagelijkse situaties. Er is een aanvullende set met vragen over gevoelens met betrekking tot seksualiteit.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Van Top tot Teen
Doelgroep	Mensen met een matige of lichte verstandelijke beperking
Leeftijd	13-25 jaar (en 26-55 jaar)
Opleidingsniveau	Matige of lichte verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs Anders (hulpverlening, zorgsector, ondersteuners en verwanten)
Ontwikkelaar	Bosch & Suykerbuyk Trainingscentrum www.bosch-suykerbuyk.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Voorlichtingsmap voor ondersteuners en verwanten van mensen met een matige of lichte verstandelijke beperking. Deze map bevat concreet materiaal waarmee ondersteuners adequaat seksuele voorlichting kunnen geven.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Hallo IK. Wie ben ik, Wat wil ik, en Wat kan ik. Seksuele beleving bij gehandicapten.
Doelgroep	Verstandelijk en auditief/communicatief beperkte mensen
Leeftijd	5-25 jaar (en ouder).
Opleidingsniveau	verstandelijk en auditief/communicatief beperkt
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Speciaal onderwijs Anders (zorgsector)
Ontwikkelaar	Koninklijke Kentalis www.kentalis.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

De methodiek „Hallo IK“ biedt trainers handvatten om met verstandelijk en auditief/communicatief beperkte mensen (kinderen en volwassenen) te praten over lichaam, gevoel, seksualiteit, weerbaarheid en sociale vaardigheden. Zo wil men al op jonge leeftijd lichaamsbesef creëren en een basis leggen voor het kunnen verwerven van sociale vaardigheden en omgangsvormen.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	NEE = NEE
Doelgroep	Jongeren met een visuele beperking, en (zeer) moeilijk lerende kinderen en jongeren en jongeren met een pervasieve ontwikkelingsstoornis.
Leeftijd	13-25 jaar *
Opleidingsniveau	(zeer) Moeilijk lerende kinderen en jongeren en jongeren met een pervasieve ontwikkelingsstoornis
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Speciaal onderwijs Anders (zorgsector)
Ontwikkelaar	Bartiméus www.bartimeus.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

„NEE=NEE“ is een weerbaarheidstraining, speciaal voor kinderen en jongeren met een visuele beperking. Bij de NEE = NEE weerbaarheidstraining wordt meer gewerkt met werkvormen waarin het lijfelijk contact een grote rol speelt. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van videocomposities die geschikt zijn voor zeer slechtziende en blinde kinderen en jongeren, ook als zij tevens een auditieve beperking hebben. De training is ook bruikbaar voor (zeer) moeilijk lerende kinderen en jongeren en jongeren met een pervasieve ontwikkelingsstoornis. De doelstellingen van de training zijn: herkennen van je gevoelens en grenzen, het bewaken van je grenzen in dagelijkse situaties en het bewaken van je grenzen wanneer je lichamelijke integriteit wordt aangetast.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Loveboys
Doelgroep	Meiden met een lichte verstandelijke beperking
Leeftijd	13-25 jaar *
Opleidingsniveau	Lichte verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Meiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	
Ontwikkelaar	Stichting Stade, Pretty Woman www.stichtingstade.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Fotoroman die meiden met een lichte verstandelijke beperking meer inzicht geeft in de gevaren van loverboy problematiek.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	;-)Cybrrrr!!!
Doelgroep	Jongeren in het onderwijs (zie hieronder)
Leeftijd	13 – 25 jaar *
Opleidingsniveau	Zie 'setting'. Omdat het taal- en begripsniveau in de discussies wordt aangepast aan de groep kan de voorstelling ook worden gespeeld voor jongeren met een licht-verstandelijke handicap.
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs (Praktijkscholen, VMBO-scholen, onderbouw HAVO/VWO en het (Speciaal) Voortgezet Onderwijs)
Ontwikkelaar	Theater A la Carte www.theateralacarte.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Op verzoek van verschillende middelbare scholen in Nederland ontwikkelde Theater a la Carte een voorstelling over de leuke en minder leuke kanten van internet. In ;-)Cybrrrr!!! wordt in korte scènes ingegaan op pesten, privacy en seksuele intimidatie. Welke (fatsoens)regels zijn er of zouden er moeten zijn? Hoe geef je je eigen grenzen aan? Welke verantwoordelijkheid heb je zelf als het gaat over MSN, profielsites en chatten? Hierover gaan de spelers met de jongeren in discussie. Er worden geen oplossingen gegeven, maar vragen gesteld. De oplossingen moeten uit de zaal komen.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode/	Girls' talk
Doelgroep	Meiden van 14 tot 18 jaar
Leeftijd	14-18 jaar
Opleidingsniveau	Ontwikkeld voor meiden met een relatief laag opleidingsniveau

Naam methode/	Girls' talk
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Meiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs (praktijkonderwijs) Anders
Ontwikkelaar	Rutgers WPF www.rutgerswfp.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

„Girls' Talk“ is een groepscoachingprogramma voor seksueel actieve, kwetsbare meisjes van 14 tot 18 jaar met een relatief laag opleidingsniveau. Het programma is gericht op hun seksuele „empowerment“ en weerbaarheid. Het is de bedoeling om hun seksuele gezondheid en welzijn te verbeteren. In het programma wordt daarom niet alleen aandacht besteed aan veilig vrijen en geslachtsgemeenschap, maar er wordt ook gesproken over het realiseren van plezierige seksuele ervaringen, vrij van dwang, discriminatie en geweld.

Bron: www.meezuidoostbrabant.nl

Naam methode	Seksuele voorlichting
Doelgroep	Jongeren in het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs
Leeftijd	- (eerste, tweede en derde leerjaar van het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs).
Opleidingsniveau	-
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs (VSO-scholen en praktijkscholen)
Ontwikkelaar	MEE Zuid-Oost Brabant www.meezuidoostbrabant.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Vrijuit praten over veilig vrijen en voorbehoedsmiddelen is soms best lastig. Zeker bij een groep jongeren. MEE Zuidoost Brabant biedt hiervoor het lespakket 'Seksuele voorlichting' aan. Een aantal consultants van MEE Zuidoost Brabant is opgeleid om seksuele voorlichting te geven aan jongeren die speciaal onderwijs volgen. MEE biedt een lespakket aan voor het eerste, tweede en derde leerjaar van het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs. In de programmaopbouw wordt rekening gehouden met de leeftijd en de belevingswereld van de jongeren. Samen met uw school maakt MEE een programma op maat. Mogelijke onderwerpen: Verschillen tussen vriendschap en relaties; Omgaan met contact via internet en mobiele telefoon; Verschillen tussen jongens en meiden; Puberteit; Aangeven en bewaken van grenzen, normen en waarden; Voorbehoedsmiddelen; Veilig vrijen en aids; Loverboys.

Bron: www.meezuidoostbrabant.nl

Naam methode/	Gevaarlijke Liefde
Doelgroep	(Ouders/docenten van) jongeren die speciaal- of praktijkonderwijs volgen
Leeftijd	-
Opleidingsniveau	Speciaal of praktijkonderwijs
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs (speciaal of praktijkonderwijs)
Ontwikkelaar	MEE Zuid-Oost Brabant www.meezuidoostbrabant.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Onze samenleving wordt steeds complexer. Ook op het vlak van relaties en liefde. De media besteden veel aandacht aan misbruik en seksualiteit. Denk bijvoorbeeld aan internet en loverboys. Jongeren zijn een kwetsbare groep. Jongens en meisjes uit het speciaal onderwijs of van praktijkscholen zien het gevaar mogelijk nog minder snel. Soms is het voor hen moeilijk om hun grenzen aan te geven en om signalen te herkennen. MEE Zuidoost Brabant heeft een lespakket ontwikkeld en biedt dit aan op scholen voor speciaal onderwijs. Het pakket bestaat uit:

- * een informatiebijeenkomst voor ouders
- * een informatiebijeenkomst voor docenten
- * drie lessen voor de meiden
- * twee lessen voor de jongens

Bron: www.meezuidoostbrabant.nl

Naam methode	Meidenpraat
Doelgroep	Meiden in de leeftijd van 14 tot 22 jaar die moeite hebben met leren
Leeftijd	14-22 jaar
Opleidingsniveau	-
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Meiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	-
Ontwikkelaar	MEE Zuid-Oost Brabant www.meezuidoostbrabant.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

De groep Meidenpraat wordt begeleid door een medewerkster van Welzijn Eindhoven en een medewerkster van MEE Zuidoost Brabant. In deze groep wordt met meiden in de leeftijd van 14 tot 22 jaar gepraat over onder andere de volgende onderwerpen: vrienden, hoe denk je over jezelf, seksualiteit, internetgevaaren, relaties en jongens, zelfverdediging, loverboys, drank en drugs.

Bron: www.nji.nl

Naam methode	Equip
Doelgroep	Jongeren van 12 tot 18 jaar met normale of lagere intelligentie, die antisociaal en/of delinquent gedrag vertonen.
Leeftijd	12-18 jaar
Opleidingsniveau	-
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Overige (residentiele jeugdzorg) is inmiddels ook een preventieprogramma voor op scholen beschikbaar: EQUIP voor het onderwijs.
Ontwikkelaar	Stichting 180 www.equipnederland.com
Link naar meer informatie	Klik hier (databank Effectieve Jeugdinterventies NJi)

Omschrijving

Equip is een groepstherapeutisch programma bestemd voor antisociale en/of delinquente jongeren van 12 tot 18 jaar. Het programma is gericht op het doorbreken van het egocentrisme en op het aanleren van sociale en cognitieve vaardigheden, moreel denken en verantwoordelijkheid voor eigen handelen. De interventie is bedoeld voor jongens en meisjes in de leeftijd van 12 tot 18 jaar, zowel met normale als met een lagere intelligentie (LVG), die antisociaal en/of delinquent gedrag vertonen.

Bron: www.super-woman.nl

Naam methode/	SuperWoman
Doelgroep	Meiden
Leeftijd	12-18 jaar
Opleidingsniveau	-
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Meiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Meidenwerk maar wordt ook gebruikt binnen het maatschappelijk werk, jeugdzorg en het (speciaal) onderwijs
Ontwikkelaar	YfC SuperWoman www.super-woman.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Het bestaat uit een preventief, methodisch groepsprogramma, een themaspel en trainingen. Het groepsprogramma is erop gericht meiden weerbaar te maken en hen te empoweren om hun talenten te ontwikkelen. Vrouwelijke professionals en vrijwilligers spelen daarbij een essentiële rol.

Bron: www.theatergroepzwerm.nl

Naam methode/	Close
Doelgroep	Jongens en meiden in het voortgezet onderwijs (alle niveaus, ook speciaal onderwijs)
Leeftijd	-

Naam methode/	Close
Opleidingsniveau	Voortgezet onderwijs (alle niveaus)
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Meiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs (voortgezet onderwijs, alle niveaus, ook speciaal onderwijs)
Ontwikkelaar	Theatergroep Zwerm www.theatergroepzwerm.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Close gaat over vier middelbare scholieren die op zoek zijn naar hun grenzen. Hoe ver ga ik? En wat wil de ander eigenlijk? Thema's van de voorstelling: liefde, seks en seksualiteit, soa's, loverboys, muziek- en beeldcultuur en grenzen stellen. Na de voorstelling vindt onder leiding van de acteurs een nabespreking plaats. Hierdoor worden de jongeren aan het denken gezet over de manier waarop ze met liefde, verliefdheid en hun eigen grenzen willen en kunnen omgaan.

Bron: www.nji.nl (databank Effectieve Jeugdinterventies)

Naam methode	Marietje Kessels Project
Doelgroep	Leerlingen in groep 7 en 8 in het regulier en speciaal basisonderwijs. Voor agressieve kinderen geldt een contra-indicatie.
Leeftijd	- (groep 7 en 8)
Opleidingsniveau	Basisonderwijs, speciaal onderwijs
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs
Ontwikkelaar	Instituut voor Maatschappelijk Werk www.marietjekessels.com
Link naar meer informatie	Klik hier (databank Effectieve Jeugdinterventies) En: www.marietjekessels.com

Omschrijving

Het Marietje Kessels Project is een seksespecifiek programma gericht op het vergroten van de fysieke en mentale weerbaarheid van leerlingen in groep 7 en 8 van het basisonderwijs. Hiertoe worden door opgeleide preventiewerkers twaalf lessen onder schooltijd in aanwezigheid van de leerkracht aan de leerlingen gegeven.

Doel

Het doel van het Marietje Kessels Project (MKP) is het vergroten van de weerbaarheid van kinderen. Zo moet worden voorkomen dat zij slachtoffer worden van machtsmisbruik en/of zichzelf schuldig (gaan) maken aan (seksueel) intimiderend of grensoverschrijdend gedrag.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Girls' Choice
Doelgroep	Meiden 10-13 jaar en ouder
Leeftijd	10-13 jaar en ouder

Naam methode	Girls' Choice
Opleidingsniveau	Niet ontwikkeld voor, maar wel toegepast bij mensen met een verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Meiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs Anders (buitenschoolse settings)
Ontwikkelaar	Rutgers WPF www.rutgerswfp.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

„Girls" Choice" is een interactief bordspel, gericht op vijf thema's namelijk seksualiteit en relaties, veilig vrijen, zwangerschap en moederschap, jongens en weerbaarheid. Deze thema's worden uitgewerkt in vijf type opdrachten namelijk rollenspelen, kennisvragen, persoonlijke vragen, verbale opdrachten en non-verbale opdrachten.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode/	Boys R Us
Doelgroep	Jongens 10-16 jaar.
Leeftijd	10-16 jaar
Opleidingsniveau	Niet ontwikkeld voor, maar wel toegepast bij mensen met een verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Jongens
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs
Ontwikkelaar	Rutgers WPF
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Een bordspel voor jongens waarin het omgaan met relaties, seksualiteit, communiceren met meisjes, sociale invloeden en beeldvorming via de media centraal staan. Het spel bestaat uit 2 varianten: één voor jongens van 10 tot 13 jaar en één voor jongens van 13 jaar en ouder. Door middel van kennis- en meningsvragen en doe-opdrachten in de categorieën vrienden, meisjes, ik en omgeving maken jongens op een speelse en interactieve manier kennis met seksualiteit en relaties.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode/	Love Limits
Doelgroep	Meisjes van 13 tot 18 jaar die een verhoogd risico lopen in de prostitutie terecht te komen.
Leeftijd	13-18 jaar
Opleidingsniveau	Niet ontwikkeld voor, maar wel toegepast bij mensen met een verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Meisjes
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs Anders (instelling)

Naam methode/	Love Limits
Ontwikkelaar	Scharlaken Koord www.preventiescharlakenkoord.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Love Limits. is een empowermenttraining om risicomeiden weerbaar te maken op het gebied van risicovol gedrag binnen relaties en seksualiteit, in het bijzonder op het gebied van prostitutie. Daarnaast wil het ook handvatten bieden in concrete situaties waarin grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt.

Bron: Goenee, M., Van de Walle, R., & Van Berlo, W. (2012)

Naam methode	Let's talk
Doelgroep	Jongeren van 12 tot 19 jaar.
Leeftijd	12-19 jaar
Opleidingsniveau	Niet ontwikkeld voor, maar wel toegepast bij mensen met een verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs (praktijkonderwijs) Anders
Ontwikkelaar	Rutgers WPF www.rutgerswfp.nl
Link naar meer informatie	Klik hier

Omschrijving

Dvd met beeldfragmenten met situaties waarin jongeren zich kunnen herkennen of die ze misschien juist afwijzen op het gebied van seksualiteit, weerbaarheid en rolopvattingen. Het doel is om jongeren te stimuleren om na te denken en met elkaar in gesprek te gaan over verschillende aspecten van seksualiteit, rolopvattingen en weerbaarheid.

Bron: www.movisie.nl en www.sensoa.be

Naam methode	Vlaggensysteem
Doelgroep	Kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar.
Leeftijd	0 tot 18 jaar
Opleidingsniveau	Niet ontwikkeld voor, maar wel toegepast bij mensen met een verstandelijke beperking
Gericht op: Meiden, jongens of beiden?	Beiden
Setting (waar kan de methode worden gebruikt?)	Onderwijs Anders (pedagogische settings: thuissituatie kinderopvang, (residentiële) jeugdzorg, (zorg)instellingen, etc)
Ontwikkelaar	Sensoa i.s.m. Movisie www.sensoa.be en www.movisie.nl

Naam methode	Vlaggensysteem
Link naar meer informatie	Klik hier (website Movisie) Voor bestellingen: klik hier (website uitgeverij Garant)

Omschrijving

In het Vlaggensysteem wordt het seksueel gedrag van kinderen en jongeren gekoppeld aan zes criteria (o.a. leeftijd, context, vrijwilligheid) en vier gekleurde vlaggen (van groen: gezond seksueel gedrag tot zwart: zwaar grensoverschrijdend gedrag). Het Vlaggensysteem bestaat verder uit een normatieve lijst waarin de seksuele gedragingen van kinderen en jongeren in verschillende leeftijdscategorieën zijn benoemd. En er zijn werkvormen opgenomen om het gedrag bespreekbaar te maken. Samen vormt dit een bruikbaar interventiesysteem om seksueel gedrag van kinderen en jongeren te duiden, bespreekbaar te maken en erop te reageren.

2 Tabel

Aanbod	Doelgroep: Jongens en meisjes	Doelgroep: Alleen jongens	Doelgroep: Alleen meisjes	Doelgroep: Opleiding / IQ / overige bijzonderheden	Setting: Onderwijs, jongerenwerk, migranten(zelf)organisaties
Benzies en Batchies	x	-	-	1 ^{ste} , 2 ^{de} en 3 ^e klas voortgezet onderwijs (waaronder vmbo)	Onderwijs
Project Jongens	-	x	-	Tweede klas voortgezet onderwijs (m.n. praktijkonderwijs, vmbo)	Onderwijs Jongerenwerk
Be A Man!	-	x	-	Laagopgeleid Turks, Marokkaans	Jongerenwerk, Migranten(zelf)organisaties
Loveland	x	-	-	Divers: speciaal onderwijs (cluster 4), praktijkonderwijs, vmbo, havo, vwo, mbo (roc)	Onderwijs
Loving me, loving you	x	-	-	Tweede en derde klas vmbo	Onderwijs
Respect Limits	-	x	-	IQ vanaf 80 of met een ondergrens vmbo basisberoeps- /kaderberoepsgericht Jongeren die een delict hebben gepleegd (zie omschrijving eerder)	Anders: ambulante setting
Handboek Ambulante plegerbehandeling	x	-	-	Licht verstandelijke beperking Jongeren die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen	Anders: ambulante plegerhulpverlening
Beware of loverboys	-	-	x	Regulier en/of speciaal onderwijs op verschillende niveaus	Onderwijs Anders (buurthuizen, instellingen, internaten)
Vrienden en vrijers	x	-	-	Licht verstandelijke beperking	Onderwijs Anders (niet nader omschreven)
Kriebels in je buik	x	-	-	Licht verstandelijke beperking ZMLK-scholen	Onderwijs Anders (zorgsector)

Aanbod	Doelgroep: Jongens en meisjes	Doelgroep: Alleen jongens	Doelgroep: Alleen meisjes	Doelgroep: Opleiding / IQ / overige bijzonderheden	Setting: Onderwijs, jongerenwerk, migranten(zelf)organisaties
Seks@relaties.com	x	-	-	Verstandelijke beperking	Onderwijs Anders (zorg- en welzijnssector, ouders en anderen)
Verliefd en zo	x	-	-	IQ van 70-80, mogelijk ook IQ van 50-70.	Anders (thuissituatie, zorgsector)
Deurtje open, Deurtje dicht	x	-	-	Lichte tot matige verstandelijke beperking	Anders (zorgsector, ouders, mogelijkheden speciaal onderwijs worden onderzocht)
PrOmotie: seksuele vorming	x	-	-	(Lichte) verstandelijke beperking Praktijkonderwijs	Onderwijs
Je Lijf, Je Lief!	x	-	-	Praktijkonderwijs (1 ^{ste} en 2 ^{de} jaars)	Onderwijs
Lang leve de liefde 4	x	-	-	Praktijkonderwijs	Onderwijs
The Emotion Game	x	-	-	Verstandelijke beperking, Speciaal onderwijs	Onderwijs
Van Top tot Teen	x	-	-	Lichte of matige verstandelijke beperking	Onderwijs Anders (hulpverlening, zorgsector, ondersteuners en verwanten)
Hallo IK	x	-	-	Verstandelijke en auditieve/communicatieve beperking Speciaal onderwijs	Onderwijs Anders (zorgsector)
NEE = NEE	x	-	-	(Zeer) moeilijk lerende jongeren, jongeren met een pervasieve ontwikkelingsstoornis, jongeren met een visuele beperking	Onderwijs Anders (zorgsector)
Loveboys	-	-	x	Lichte verstandelijke beperking	Niet nader omschreven
;-)Cybrrrr!!!	x	-	-	Praktijkscholen, vmbo, onderbouw havo/vwo, (speciaal) voortgezet onderwijs	Onderwijs

Aanbod	Doelgroep: Jongens en meisjes	Doelgroep: Alleen jongens	Doelgroep: Alleen meisjes	Doelgroep: Opleiding / IQ / overige bijzonderheden	Setting: Onderwijs, jongerenwerk, migranten(zelf)organisaties
Girls' talk	-	-	x	Relatief laag opleidingsniveau Praktijkonderwijs	Onderwijs Anders (niet nader omschreven)
Seksuele voorlichting	x	-	-	Praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs (1 ^{ste} , 2 ^{de} , 3 ^{de} leerjaar)	Onderwijs
Gevaarlijke Liefde	x	-	-	Speciaal- of praktijkonderwijs	Onderwijs
Meidenpraat	-	-	x	Meiden die moeite hebben met leren	Niet nader omschreven
Equip	x	-	-	Jongeren met normale of lagere intelligentie en met antisociaal en/of delinquent gedrag	Overige (residentiele jeugdzorg) Er is daarnaast ook een preventieprogramma voor scholen: Equip voor het onderwijs
SuperWoman	-	-	x	Het wordt o.a. gebruikt in het speciaal onderwijs	Onderwijs Overige (meidenwerk, maatschappelijk werk, jeugdzorg)
Close	x	-	-	Voortgezet onderwijs, alle niveaus (ook special onderwijs)	Onderwijs
Marietje Kessels Project	x	-	-	Regulier en speciaal onderwijs (groep 7 en 8)	Onderwijs
Girls' Choice	-	-	x	Niet ontwikkeld voor, wel toegepast bij mensen met een verstandelijke beperking	Onderwijs Anders (buitenschoolse settings)
Boys R Us	-	x	-	Niet ontwikkeld voor, wel toegepast bij mensen met een verstandelijke beperking	Onderwijs
Love Limits	-	-	x	Niet ontwikkeld voor, wel toegepast bij mensen met een verstandelijke beperking	Onderwijs Anders (instelling)

Aanbod	Doelgroep: Jongens <i>en</i> meisjes	Doelgroep: Alleen jongens	Doelgroep: Alleen meisjes	Doelgroep: Opleiding / IQ / overige bijzonderheden	Setting: Onderwijs, jongerenwerk, migranten(zelf)organisaties
Let's talk	x	-	-	Niet ontwikkeld voor, wel toegepast bij mensen met een verstandelijke beperking Praktijkonderwijs (o.a.)	Onderwijs Anders (niet nader omschreven)
Vlaggensysteem	x	-	-	Niet ontwikkeld voor, wel toegepast bij mensen met een verstandelijke beperking	Onderwijs Anders (pedagogische settings: thuissituatie kinderopvang, (residentiële) jeugdzorg, (zorg)instellingen, etc)